

În luna aprilie 1998, în timpul guvernării CDR-Emil Constantinescu, a avut loc un scandal de corupție (contrabandă cu țigări), cunoscut atunci și ulterior sub numele de „Afacerea Țigaretă II-Otopeni” (în guvernarea precedentă, a PDSR, existase „Afacerea Țigaretă I”). Episodul acesta (pe care președintele Constantinescu îl catalogase drept un „complot” împotriva guvernării sale) dar și alte împrejurări legate de modul în care guvernarea de atunci înțelegea să „lupte împotriva corupției” mi-au inspirat un text critic („A complota, complot”) pe care l-am transmis presei la data de 16 mai 1998. Textul era în fapt un articol, și nicidecum o „scrisoare deschisă” ori o „declarație”, așa cum deloc întâmplător îl categoriseră unii ziariști dar și colegii din Alianța Civică (la acea dată aveam calitatea de președinte executiv al AC). Demersul meu a avut un impact destul de mare. O parte a presei l-a privit drept ce era, un punct de vedere critic la adresa unor politicieni pe care și eu îi susținusem ca să ajungă la putere, o alta (adversară declarată a acelei guvernări) a prezentat-o drept un atac al Alianței Civice împotriva foștilor colegi civici și politici iar colegii mei de la AC, mai ales o muniție dată opoziției și unei părți a presei împotriva politicienilor pe care AC îi susținea practic necondiționat (în această ultimă privință poate fi văzut Comunicatul Alianței Civice publicat, printre altele, în ziarele „România liberă” și „Ziua” din 21 mai 1998). În opinia mea, faptul că unii ziariști manipulau în interesul anumitor politicieni nu putea să constituie un motiv rezonabil de a renunța la formularea oricăror critici la adresa foștilor mei colegi din AC și Convența Democrată Română (CDR), aflați atunci la guvernare. Chiar dacă asemenea manipulări mă vizau până și pe mine însumi. Un astfel de exemplu, din chiar acele zile, a fost cel al „interviului” din 20 mai 1998 din „Evenimentul zilei” („realizat” de Claudiu Săftoiu, ziarist devenit ulterior, împreună cu soția sa, Adriana Săftoiu, colaboratori dintre cei mai apropiați ai lui Traian Băsescu: director al Serviciului de Informații Externe, respectiv consilier prezidențial și purtător de cuvânt al președintelui României Traian Băsescu). Însuși titlul dat „interviului”, o afirmație pe care ar fi putut-o face numai cineva având probleme serioase de judecată, este grăitor pentru manipularea la care s-a pretat ziaristul – „Valerian Stan, președintele executiv al Alianței Civice: <Dacă Vadim Tudor afirmă ce am afirmat și eu, acuzând actuala putere, îi dau dreptate>”. Dată fiind această situație, la data de 20 mai 1998 am transmis redacției „Evenimentului zilei” (dar și „României libere” și revistei „22”) o „Precizare” prin care voisem să clarific lucrurile. Toate cele trei publicații au refuzat să dea curs solicitării mele.

Ca urmare a impactului publicării textului meu, pe data de 19 mai 1998, președintele Constantinescu a solicitat („în termeni imperativi”, mi s-a spus) o întâlnire conducerii AC. Președintele le-a cerut foștilor colegi, pe un ton excesiv de ferm, să-i precizeze dacă îl susțin în continuare. Personal am fost de părere că era firesc ca AC să continue să-l susțină pe președinte, însă această susținere să fie condiționată de o angajare mai decisă a președintelui în atingerea obiectivelor de guvernare la care împreună ne-am obligat cu ocazia alegerilor. În final, Emil Constantinescu a obținut susținerea în continuare necondiționată din partea conducerii AC (sub acest aspect am rămas în dezacord cu colegii mei). Nemulțumit de atitudinea mea, președintele mi-a prezis că „voi sfârși în partidul lui Vadim Tudor”.

Revista „22” (26 mai-1 iunie 1998), publicație a Grupului pentru Dialog Social (GDS) a prezentat cele întâmplate într-o manieră care explica susținerea necondiționată pe care o dădea în acea perioadă președintelui în funcție precum și relațiile privilegiate cu unii dintre liderii cei mai importanți ai Alianței Civice. A fost publicat integral textul meu,

însoțit de o „Scrisoare deschisă” către președintele Constantinescu a Doinei Cornea, membră a GDS (președintele era apărat patetic de reaua mea credință, dovedită prin „reluarea unui <număr> mai vechi, jucat și împotriva și pentru discreditarea lui Victor Ciorbea”), precum și de un amplu interviu al principalului consilier al președintelui, Zoe Petre. Revista prezentase textul meu drept „un text remis de Valerian Stan agențiilor de presă nu numai în nume personal, ci și fără să anunțe conducerea AC” (sic!) “și care n-a apărut integral decât în Jurnalul național și România Mare” (în realitate însă și alte ziare publicaseră integral textul – de exemplu, cotidianul “Național” din 18 mai 1998). Imediat ce Emil Constantinescu nu a mai fost președinte, revista „22” avea să publice (sfârșitul anului 2000-începutul anului 2001) o analiză a mandatului acestuia, considerat mai ales mediocru („Constantinescu-final fără glorie”), analiză în care, cu privire la episodul „Țigareta II”, s-a apreciat că fostul președinte „a intervenit cu declarații pripite sau pur și simplu ridicole (teoria <flagrantului> controlat), care nu numai că nu au convins pe nimeni, dar au și lăsat bănuiala că ar avea ceva de ascuns”.

Mai jos sunt postate textul „A complota, complot”, un interviu pe care l-am dat ziarului „Cotidianul” (22 mai 1998), ulterior întâlnirii cu președintele Constantinescu și Comunicatului de susținere din partea AC, precum și “Precizarea” transmisă la data de 20 mai 1998 „Evenimentului zilei”, „României libere” și revistei „22”.

A complota, complot

Încep să cred tot mai mult că ceea ce ni se întâmplă rău după 1989 nu ni se întâmplă pentru că cei care ne conduc sunt incapabili, ci pentru că unii dintre ei sunt necinstiți. Administrația Iliescu nu a făcut, se știe, un standard din corectitudinea guvernării, nici în campaniile electorale și nici în anii dintre ele – iar acesta pare să fie principalul motiv pentru care a fost înlocuită la ultimele alegeri. Cei care i-au luat locul, CDR și președintele Constantinescu mai ales, reușiseră în campania electorală să convingă o bună parte a populației că sunt dispuși și capabili să pună capăt corupției din administrație.

Fără să spun că este deja totul pierdut, cred că ceea ce s-a întâmplat după noiembrie 1996 constituie un grav eșec. Iar lucrul acesta este o consecință a faptului că și după 1996 autoritatea instituțiilor publice cu atribuții în apărarea legalității s-a deteriorat continuu. Reforma instituțiilor și refacerea încrederii cetățenilor în ele a fost promisiunea electorală a cărei nerespectare are consecințele cele mai grave pentru societatea românească de după noiembrie 1996. Așa, și numai așa s-a ajuns, iată, ca România să țină încă o dată, prin scandalul contrabandei cu țigări, pagina neagră a presei internaționale.

Presa de la noi a scris ani de-a rândul, și continuă încă să scrie, despre polițiști și magistrați care dețin averi impresionante, cu toate că unica lor sursă de venit este un salariu mai mult decât modest. Deși salarizarea unor categorii de bugetari este aici o altă problemă, ea reprezintă un lucru foarte serios, peste care ar trebui să nu se mai treacă mult timp cu ușurință. Revenind, nimeni, dar absolut nimeni nu ia în seamă cele relatate de presă. De puzderia de ofițeri din Poliție cu certificate de revoluționar (aducătoare de importante privilegii), d-l Dejeu a uitat de mult. Zeci de generali și ofițeri superiori de toate „armele”, foști și actuali demnitari și funcționari publici se folosesc de pozițiile lor și obțin „credite preferențiale” de sute de milioane de lei, de la băncile de stat, și nimeni nu-i întreabă nimic – nici pe ei, și nici pe Temeșan sau pe Vlad Soare. Când am făcut dovada, așa cum îmi impunea legea, că amicii politici de azi ai d-lui Constantinescu au jefuit flota comercială a României și că și-au atribuit lor și prietenilor lor case prin tot soiul de fraude penale, d-l președinte a dictat (în disprețul prerogativelor sale constituționale) înlăturarea mea. „Stan trebuia să se ocupe de Hrebenciuc și PDSR, nu de partidul d-lui Roman” – a explicat președintele. Presa scrie de mai bine de un an despre pericolul pe care îl constituia prezența colonelului Truțulescu în Serviciul de Protecție și Pază, adus aici după 1996 de vechiul său prieten Nicu Anghel, care îi știa prea bine antecedentele. Nimeni nu face nimic și bomba explodează. În plină deflagrație se află că și generalul de Securitate Mihai Stan (cunoscut din scandalul „Berevoiești”) „lucra” la SPP – dar și că între mai marii SPP și unii angajați ai acestuia raporturile ar fi fost și de altă natură decât „de serviciu”.

Și totuși, de cele întâmplate, în afara a unu-doi colonei și a unui acar, nimeni nu-i vinovat. Zilele acestea s-a mai aflat și că în dosul promisiunilor pe care d-l Constantinescu le făcea în campania electorală cu privire la restructurarea serviciilor de informații (inclusiv a SPP) se ascundea de fapt hotărârea sa de a „nu schimba mai nimic în activitatea lor”. Iar astăzi, când s-a ajuns în situația în care s-a ajuns, în loc să se asume răspunderea pentru cele întâmplate, ni se spune că totul nu-i decât un complot împotriva președintelui și a interesului național. Teoria, lansată de d-na Zoe Petre, deși a intrat imediat în folclor, este susținută tenace și cu o seriozitate încruntată de Televiziunea publică a d-lui Stere Gulea (Televiziune care funcționează la fel de ilegal ca

și pe timpul d-lui Iliescu, doar că astăzi d-l Constantinescu a încetat să mai protesteze). Surpriza este că s-au alăturat „cauzei” și o parte a presei private și, cu totul de neînțeles, doi sau trei intelectuali importanți. În rest, pe d-na Petre n-o mai ia nimeni în serios.

Eu nu spun că n-or fi existând forțe (dinafara sau dinăuntru țării) interesate ca România să nu urmeze calea spre normalitate. Eu spun că și după 1996 noi înșine am contribuit decisiv, în domeniul despre care vorbesc, la sabotarea propriei noastre șanse. Chiar și numai enumerarea anterioară mi se pare concludentă. Care agenturi străine l-au sabotat pe d-l Constantinescu în războiul declarat (cam emfatic și triumfalist) corupției? Agenturile străine sau ele însele – mult trâmbițatele CNAÎCCO și cele 40 de CJAÎCCO – s-au îngropat în ineficiență și penibil? Cine altcineva dacă nu noi suntem vinovați că de ani în șir în care se petrec lucruri de o asemenea gravitate, în România nu există legile responsabilității ministeriale, a funcționarului public și de combatere a corupției și crimei organizate?

Revenind la cazul Otopeni, opoziția a cerut comisie parlamentară de control. D-na Zoe Petre, în temeiul nu se știe căror competențe constituționale, a cerut parlamentarilor coaliției să deoaze periculoasa tentativă și să amenințe cu verificări și pe perioada guvernării trecute. Cu musca pe căciulă, probabil, opoziția a înghițit gălușca. La o altă cerere a PDSR, de a fi verificate conturile Fundației Române pentru Democrație, d-na Petre a răspuns în același stil – dacă verificați fundațiile noastre, le verificăm și noi pe ale voastre. Și iarăși s-a așternut tăcerea. Încât nu-i exclus ca zilele următoare să readucă consensul. Și odată cu el și zădărnicierea planurilor destabilizatoare ale agenturilor complotiste.

Aici ar mai fi de spus un lucru: dacă cineva își imaginează că în dosul formulelor de politețe ale diplomației euro-atlantice nu stă și o înțelegere foarte exactă a ceea ce se întâmplă cu adevărat în România, atunci acela este un naiv.

Și totuși, repet, nu cred că este deja totul pierdut. Timpul însă nu mai are răbdare. Dacă perioada următoare nu va aduce clarificări convingătoare, dacă pentru ceea ce s-a întâmplat nu vor fi asumate responsabilitățile care se impun și dacă efortul pentru restabilirea legalității va continua să nu fie decât o chestiune de imagine electorală și de competiție politică, atunci nu este exclus ca în câteva luni chiar să fie totul pierdut.

Valerian Stan
16 mai 1998

Valerian Stan, în exclusivitate pentru Cotidianul: „Alianța Civică ar fi trebuit să condiționeze susținerea președintelui Constantinescu”

Vă satisface poziția oficială adoptată de Alianța Civică?

În cea mai mare parte, da. Diferența constă în ceea ce eu am crezut, spre deosebire de colegii mei, că declarația publică de susținere a președintelui Constantinescu (*Comunicatul AC din 21 mai 1998*) trebuia pusă mai explicit în legătură cu măsura în care acesta va face în viitor ceea ce trebuie să facă din poziția în care se află. Personal i-am repetat președintelui nemulțumirea mea față de o parte a prestației sale de până acum. M-a surprins faptul că președintele, răspunzându-mi, a afirmat că este sigur că fac ceea ce fac numai pentru că sunt rău intenționat. În cinci ani cât am bătut orașele și satele împreună cu colegii din Alianță făcându-i campanie electorală nu mi s-a mai spus lucrul acesta.

În privința referirii pe care textul Comunicatului o face la atitudinea unei părți a presei, aș vrea să spun că au fost într-adevăr cazuri când unii ziariști i-au insultat pe unii dintre colegii mei, care s-au simțit pe bună dreptate lezați. Lucrul acesta este regretabil și cred că atingerea în acest domeniu a standardelor lumii civilizate trebuie să ne preocupe pe toți. Și eu am fost uneori „beneficiarul” unui asemenea tratament. M-am consolată însă cu gândul la inconfortul pe care mi l-am asumat conștient atunci când am decis să intru în viața publică și cu speranța că „tranziția” n-o să dureze o veșnicie.

Cum catalogați opiniile unor colegi potrivit cărora demersul dvs ar oferi muniție unor partide din opoziție?

Am spus și o repet, singurul lucru care mă preocupă este ca ceea ce spun să fie cât se poate de adevărat. În rest, „nu era momentul”, „muniție pentru opoziție” sunt sofisme păguboase pentru discursul și acțiunea unei asociații civice cum este Alianța Civică. Definiția Alianței Civice, cuprinsă în documentele ei programatice, îi contrazice în modul cel mai evident pe autorii acestor teorii. E bine barem că nu mi se spune că fac jocul agenturilor străine.

A recunoscut președintele vreo una din acuzațiile pe care i le-ați adus?

Din păcate discuția nu s-a purtat pe textul comentariului, și nu înțeleg de ce dl președinte a evitat lucrul acesta. A invocat în schimb o declarație pe care am dat-o unui ziarist, declarație scoasă din context și cu prea puțină legătură cu textul în discuție.

De ce a fost nevoie de consultarea cu Emil Constantinescu pentru ca AC să comită un comunicat?

Întâlnirea nu și propus drept scop emiterea Comunicatului, ci a avut menirea de a încerca o discuție în care, între altele, să-i spunem președintelui ce credem noi despre ceea ce se întâmplă și ce credem noi că ar trebui făcut. Toți colegii mei din AC recunosc că ceea ce am scris eu este adevărat.

Regreți fatul că ați conceput acea scrisoare incendiară?

Nu mă cred un individ infailibil. Am să-mi fac și reproșuri pentru comportamentul din viața publică. În cazul acesta nu-mi fac niciun reproș. Îmi asum integral ce am scris, după cum îmi asum și felul în care am procedat. Aici aș vrea să spun un lucru pentru cititorii „Cotidianului”. Textul pe care l-am scris, intitulat „A complota, complot”, este un articol, un comentariu, și nimic altceva. Nici scrisoare deschisă, nici scrisoare închisă și nici măcar „declarație”, cum este numit în Comunicatul AC. În ultimele luni s-a întâmplat să nu mai pot să public articolele pe care le-am scris în presa care mă găzduise cu maximă generozitate ani în șir. Asta m-a făcut să-l public prin intermediul agențiilor de presă. Nu am cerut colegilor din Alianță acordul pentru că era un text privat, nu o declarație a președintelui executiv al AC. Iar când spun asta am pretenția că nu comit o ipocrizie. Mulți dintre colegii mei din conducerea Alianței își publică cel puțin săptămânal

propriile comentarii și eseuri, poate mai citite decât textul meu, pe teme de aceeași actualitate și gravitate, și nu-mi cer acordul. Și este firesc să n-o facă. Înțeleg să mi se fi cerut socoteală dacă în textul meu privat aș fi făcut afirmații neadevărate și calomnioase și, prin acest comportament, dată fiind poziția mea în Alianță, aș fi adus vreo atingere prestigiului organizației mele. Însă atât timp cât ceea ce am scris eu acolo este corect – și o recunosc toți colegii mei – nu văd care-i problema. Nenorocirea este că suntem încă duplicitari cu regulile. Recunoaștem: „Este adevărat, asta-i regula”, însă uneori nu rezistăm tentației de a continua imediat: „Da, dar totuși...”

Credeți că se va remedia ceva în timpul care a mai rămas până la expirarea mandatului actualei majorități?

Da, cred. Totul depinde însă de măsura în care actuala majoritate și președintele Constantinescu vor înțelege că o administrație corectă este la fel de importantă ca și o economie eficientă. În plus cred că conducătorii noștri ar trebui să-și trateze fobia criticii și să înceteze să mai vadă în toți cei care-i critică niște dușmani.

**A consemnat Ciprian RANGHEL
22 mai 1998**

Precizare

(text transmis la data de 20 mai 1998 redacțiilor „Evenimentului zilei”, „României libere” și revistei „22” și nepublicat de către acestea)

Întrucât în câteva rânduri unii ziariști au consemnat în mod incomplet afirmațiile mele cu privire la reacțiile autorităților la unele declarații și acțiuni ale conducerii Partidului România Mare, precizez următoarele:

1. În privința Memorandumului parlamentarilor PRM, am spus-o și o repet, în opinia mea Consiliul Suprem de Apărare a Țării nu trebuia să se pronunțe, așa cum a făcut-o, în legătură cu veridicitatea celor susținute în acest document. Intervenția precipitată a CSAT – „acuzațiile de corupție aduse unor înalți demnitari sunt neadevărate și calomnioase” –, intervenție făcută fără verificările prealabile care se impuneau, a fost de natură să pună sub semnul întrebării credibilitatea acestei instituții și să nască suspiciunea că, „antepronunțându-se, CSAT va opri sau va influența verificările ce ar fi trebuit făcute de către autoritățile abilitate. Referirea la acest caz am făcut-o și pentru că el mi s-a părut un exemplu semnificativ în care comportamentul conducătorilor unor instituții publice poate afecta încrederea cetățenilor în acestea.
2. În zilele în care s-a discutat despre textul „A complota, complot”, pe care l-am făcut recent public, unii dintre cei vizați de criticile mele au replicat: „Dar asta a mai spus-o și Vadim Tudor”, crezând că au făcut în acest fel dovada supremă că eu afirmasem un neadevăr. Mă număr printre cei care sunt în dezacord cu comportamentul public, din trecut și actual, al liderului PRM și nu cred că el este cel mai îndreptățit să judece ce se întâmplă azi bine sau rău în societatea românească. Mi-am exprimat public în repetate rânduri acest dezacord. Eu însumi am fost insultat și calomniat de mai multe ori în publicațiile șefului PRM. Pornind de aici, am spus și spun, însă, și că nimeni nu are dreptul să se apere de adevăruri care nu îi convin cu „argumentul” că ele sunt sau au mai fost spuse și de Corneliu Vadim Tudor. Cei care fac lucrul acesta au deficiențe fie de raționament, fie de caracter.

Valerian Stan
20 mai 1998